

IMVO Convenant Verzekeringssector

ESG-BELEGGINGSRAAMWERK voor het thema:

KINDERRECHTEN

versie 2020

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Ministerie van Financiën

Preambule voor de ESG-themakaders

De verzekeraars aangesloten bij het Verbond van Verzekeraars en Zorgverzekeraars Nederland, hebben op 5 juli 2018 het Convenant internationaal verantwoord beleggen in de verzekeringssector¹ (hierna: het convenant) gesloten met de overheid, ngo's en een vakbond (hierna: de Partijen). Het doel van het convenant is om een positieve impact te realiseren op het gebied van milieu, sociale omstandigheden en ondernemingsbestuur (hierna: ESG²) en ernaar te streven negatieve impact te mitigeren. Verzekeraars erkennen dat zij de verantwoordelijkheid hebben om conform de internationale richtlijnen te handelen. Dat zijn:

- de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (hierna: UNGP's). De UNGP's vormen internationaal het leidende kader voor mensenrechten en bedrijfsleven;³
- de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (hierna: OESO-richtlijnen).⁴ De OESO-richtlijnen zijn een van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO). In de richtlijnen wordt een breed scala aan thema's behandeld, zoals mensen- en arbeidsrechten, milieu, corruptie, belastingen, gezondheid en veiligheid.

Beide normatieve kaders vormen de grondslag voor de afspraken die in het IMVO-convenant zijn gemaakt.

Op basis van de internationale richtlijnen wordt van de verzekeraars verwacht dat zij sector- en themaspecifiek beleggingsbeleid opstellen. In het convenant is deze afspraak ook vastgelegd. Het beleid geeft weer welke ESG-uitgangspunten en standaarden een verzekeraar hanteert bij het beleggen in sectoren en thema's die als risicovol worden beoordeeld en relevant zijn.⁵ Tevens wordt van verzekeraars verwacht dat zij (mogelijk) negatieve impact van hun handelen identificeren, voorkomen respectievelijk verminderen, en verantwoording afleggen over hoe met de risico's is omgegaan. Dat geldt ook in de eigen 'keten' (zoals de bedrijven die gelinkt zijn aan de bedrijven waarin is belegd).

In het convenant is afgesproken dat de Partijen zoeken naar mogelijkheden voor verbeteringen in het beleggingsbeleid op basis van ESG-thema's. Inclusief thema's die niet of onvoldoende in de internationale richtlijnen zijn opgenomen.⁶ Dit kader heeft betrekking op het ontwikkelen en implementeren van verantwoord beleggingsbeleid voor het thema **Kinderrechten**.

Due diligence

Kern van elk ESG-themakader is het bieden van handvatten die kunnen helpen bij het uitvoeren van zogenaamde *due diligence* (gepaste zorgvuldigheid) op de beleggingsportefeuille.

¹ Het convenant is hier te lezen: www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/verzekeringssector/convenant-verzekeringssector.pdf

² Conform de gangbare internationale term: Environmental, Social and Governance (ESG)

³ https://www.ohchr.org/documents/publications/GuidingprinciplesBusinesshr_eN.pdf

⁴ OESO-richtlijnen (origineel, Engels): <https://www.oesorichtlijnen.nl/oeso-richtlijnen/o/oeso-richtlijnen/documenten/brochure/201/12/8/volledige-tekst-oeso-richtlijnen>.

OESO-richtlijnen (Nederlandse vertaling): <https://www.oesorichtlijnen.nl/documenten/publicatie/2014/12/8/oeso-richtlijnen-nederlandse-vertaling>.

⁵ Met relevant wordt bedoeld dat het ESG-thema op uw beleggingen van toepassing is. Het convenant biedt geen kader wanneer een onderwerp relevant is voor de verzekeraar. Dat is aan de verzekeraar zelf om te bepalen.

⁶ In het convenant is vastgelegd dat het de thema's dierenwelzijn, kinderrechten, landrechten, klimaatverandering en wapens en wapenhandel betreft.

Op basis van de OESO-richtlijnen is een handleiding *Responsible Business Conduct for Institutional Investors* gepubliceerd (hierna: de Handleiding).⁷ In de Handleiding worden de *due diligence*-benaderingen beschreven die bruikbaar zijn voor institutionele beleggers, waaronder verzekeraars. De stappen in het *due diligence*-proces zijn duidelijk opgeschreven in de handleiding op de OESO-richtlijnen.⁸ In Hoofdstuk 4 wordt hierop ingegaan.

Disclaimer

In dit kader hebben de Partijen per thema gekeken naar de mogelijkheden op basis van internationale standaarden, verdragen en initiatieven. Dit kader dient **niet** te worden gezien als een verplichting voor verzekeraars om te implementeren. De Partijen zien dit kader als een **hulpmiddel/handreiking** ter ondersteuning van de verzekeraar om aan de slag te gaan met themaspecifiek beleggingsbeleid. Eens per twee jaar wordt geëvalueerd of dit kader moet worden aangepast.

De Partijen zijn uiteraard bereid om verder met de verzekeraar in gesprek te gaan bij vragen.

⁷ <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>

⁸ <https://mneguidelines.oecd.org/Oeso-Due-Diligence-Handleiking-voor-maatschappelijk-verantwoord-onder-nemen.pdf>

Inhoud

1. Inleiding
2. Relevantie voor verzekeraars
 - 2.1 Bedrijfstakken
3. Referentiekader
4. Due diligence
 - 4.1 Verankeren van maatregelen in het beleid
 - 4.2 Vaststellen van de eigen criteria
 - 4.3 Uitvoeren van risicoanalyse
 - 4.4 Identificeren en prioriteren van risico's
 - 4.5 Implementeren van beleid om impact te verminderen en de geïdentificeerde risico's te mitigeren
 - 4.6 Maatregelen om acute en potentiële nadelige gevolgen te voorkomen en/of te mitigeren
 - 4.7 Monitoring van risico's en resultaten van gevolgde mitigatiestrategie
5. Verantwoording en rapportage
 - Bijlage

1. Inleiding

Kinderen vormen bijna een derde van de wereldbevolking en bedrijven komen op verschillende manieren direct en indirect in aanraking met kinderen. Kinderen zijn consumenten, jonge werknemers, familieleden van werknemers en kinderen leven in gemeenschappen en gebieden waarbinnen bedrijven opereren. Tegelijkertijd hebben kinderen extra behoefte aan zorg en bescherming om zich te kunnen ontwikkelen. Zij zijn extra kwetsbaar voor geweld, uitbuiting en misbruik.

Kinderrechten kunnen op veel verschillende manieren onder druk kunnen komen te staan als gevolg van bedrijfsactiviteiten: de International Labour Organisation (hierna: ILO) meldt dat wereldwijd 152 miljoen kinderen werken in de formele en informele sector.⁹ Bijna de helft van deze kinderen verricht gevaarlijk werk en een groot deel van hen gaat niet naar school. Klimaatverandering en milieuvervuiling hebben langetermijngevolgen voor het leven en welzijn van kinderen. Het ontbreken van een leefbaar loon bij de ouders of slechte en/of gevaarlijke werkomstandigheden hebben een directe impact op het leven van de kinderen. Marketing door bedrijven van ongezonde voeding gericht op kinderen draagt bij aan overgewicht en obesitas.¹⁰

⁹ <https://www.ilo.org/global/topics/child-labour/lang--en/index.htm>

¹⁰ <https://www.who.int/dietphysicalactivity/publications/recsmarketing/en/>

Steeds meer bedrijven erkennen de impact van voeding op kinderen en passen hun marketingbeleid aan, zoals bijvoorbeeld Unilever: https://www.voedingnu.nl/voedingscommunicatie/nieuws/2020/02/unilever-stopt-met-reclame-voor-kinderijsjes-10113725?_ga=2.255742088.1256469124.1582637135-500645180.1582637135

2. Relevantie voor verzekeraars

Verzekeraars die beleggen spelen een belangrijke rol in het vormen en beïnvloeden van bedrijfsactiviteiten die direct of indirect ook gerelateerd zijn aan kinderrechten. Vanuit risicoperspectief brengen bedrijven die kinderrechten schenden juridische, operationele en reputatierisico's met zich mee. Het voorkomen of mitigeren van bedrijfsgerelateerde kinderrechtschendingen kan reputatieschade voorkomen, zowel voor het bedrijf als voor de verzekeraar, terwijl omgekeerd een bevordering van kinderrechten kan leiden tot positieve impact. Gedacht kan worden aan positieve nieuwsberichten en een positief imago bij consumenten en aan een grotere werknemerstevredenheid. En producten en diensten die positief bijdragen aan de bescherming van kinderrechten, kunnen nieuwe markten openen voor bedrijven.

2.1 Bedrijfstakken

De belangrijkste investeerbare bedrijfstakken die in kinderrechten zowel positief als negatief een rol spelen, zijn:

- textielsector (waaronder ook schoenen en leerlooierijen)¹¹: risico's ten aanzien van kinderarbeid, ontbreken van waardig werk¹² voor jongeren en ouders, en blootstelling aan giftige stoffen;¹³
- landbouwsector (waaronder koffie, cacao, thee, katoen, suiker, specerijen): risico's ten aanzien van kinderarbeid, gevaarlijk werk en blootstelling aan giftige stoffen;¹⁴
- mijnbouwsector (zoals goud, zilver, kobalt, mica, koper, natuursteen) en olie- en gassector: risico's ten aanzien van kinderarbeid, gevaarlijk werk, onveilige leefomgeving als gevolg van industrie, milieuverontreiniging en gezondheidsrisico's vanwege giftige stoffen;¹⁵
- elektronicasector (inclusief recyclingsector): risico's ten aanzien van kinderarbeid en gevaarlijk werk; risico's als gevolg van blootstelling aan giftige stoffen;¹⁶
- voedingsmiddelenbranche: risico's ten aanzien van onvoldoende toegang tot voeding en ten aanzien van marketing van ongezonde voeding (hetgeen kan leiden tot overgewicht, obesitas, dieetgerelateerde ziektes of ondervoeding);¹⁷
- farmaceutische industrie: risico op onvoldoende toegang tot medicijnen i.v.m. hoge medicijnprijzen;¹⁸
- ICT-sector: risico's ten aanzien van blootstelling aan ongeschikte online content, producten en diensten, seksueel misbruik en exploitatie, en risico's op schending van online privacy;¹⁹
- dienstenverkeer en toerisme: risico's ten aanzien van seksuele exploitatie en kinderhandel.²⁰

De hier genoemde sectoren en risico's zijn niet uitputtend. Bovendien kunnen risico's op kinderrechtschendingen eerder aan de orde zijn of worden vergroot door:

¹¹ <https://www.childrensrightsatlas.org/industry-analysis/apparel-and-footwear/overview/>

¹² Voor een beschrijving van factoren die invulling geven aan het begrip 'waardig werk' zie: <https://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang--en/index.htm>

¹³ Dit risico wordt gerelateerd aan kinderrechten omdat chemicaliën een grotere negatieve impact hebben op kinderen (die nog in de groei zijn) dan op volwassenen.

¹⁴ <https://www.childrensrightsatlas.org/industry-analysis/food-and-beverage/overview/>

¹⁵ <https://www.childrensrightsatlas.org/industry-analysis/extractives/overview/>

¹⁶ <https://www.childrensrightsatlas.org/industry-analysis/ict/overview/>

¹⁷ <https://www.childrensrightsatlas.org/industry-analysis/food-and-beverage/overview/>

¹⁸ <https://archive.crin.org/en/library/publications/health-childrens-rights-and-pharmaceutical-industry.html>

¹⁹ <https://www.childrensrightsatlas.org/industry-analysis/ict/overview/>

²⁰ <https://www.protectingchildrenintourism.org/child-protection-in-travel-and-tourism/>

- A. de context, zoals bijvoorbeeld: het behoren tot een bepaalde (minderheids)groep, de leef- en werkomstandigheden van de ouders (waaronder gebrek aan voldoende inkomen, lange werkdagen ten koste van zorgtaken, gendergerelateerde issues tegenover de moeder²¹, afwezigheid van ouders door werk elders) of de gemeenschap waarin het kind opgroeit (zoals in geval van arbeidsmigratie door bedrijvigheid of verlies van landrechten door industrialisatie);
- B. het gezag van de (lokale/nationale) overheid in het land waar de bedrijfsactiviteiten plaatsvinden, inclusief mate van wetgeving en rechtshandhaving (zoals verbod en handhaving op kinderarbeid, handhaving milieunormen), en de beschikbaarheid van publieke voorzieningen zoals onderwijs en gezondheidszorg.²²

²¹ Met deze term wordt bedoeld op omstandigheden op het werk die direct of indirect ten nadele werken van (aanstaande) moeders, zoals ontslag bij zwangerschap, onveilige werkomstandigheden, gebrek aan mogelijkheden om borstvoeding te geven etc.

²² Zie voor meer data over landen ook: <https://www.childrensrightsatlas.org/>

3. Referentiekader

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de Child Rights and Business Principles

Kinderrechten betreffen internationaal erkende onvervreembare basisrechten. Ze houden onder andere in dat ieder kind het recht heeft om gezond op te groeien, naar school te gaan en om fysiek en psychisch veilig te zijn. Deze rechten zijn vastgelegd in het unaniem aangenomen Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties uit 1989 (IVRK).²³

Door vrijwel alle landen ter wereld is dit verdrag vervolgens geratificeerd, zo ook door Nederland in 1991. Het verdrag verwoordt de burgerlijke, politieke, economische, sociale en culturele rechten van kinderen. Hierbij wordt als kind aangemerkt iedere persoon jonger dan achttien jaar, tenzij de nationale wetgeving de meerderjarigheidsgrens lager vaststelt.

Children's Rights and Business Principles

Het IVRK en de UNGP's zijn aanleiding geweest voor de UN Global Compact, Save the Children en Unicef om in 2011 de Children's Rights and Business Principles (CRBP's) op te stellen.²⁴ Hierbij zijn de UNGP's vertaald in 10 principes van kinderrechten, onderscheiden naar werkplek, de consumentenmarkt en leefomgeving en milieu, op basis waarvan bedrijven en investeerders risico's op schending van deze kinderrechten kunnen identificeren en mitigeren:

- algemeen:
 - CRBP 1: alle bedrijven hebben de verantwoordelijkheid om de rechten van kinderen te respecteren en zich in te zetten voor de ondersteuning van de mensenrechten van kinderen.
- werkplek:
 - CRBP 2: alle bedrijven dienen bij te dragen aan de uitbanning van kinderarbeid, inclusief in alle zakelijke activiteiten en zakelijke relaties;
 - CRBP 3: alle bedrijven dienen zorg te dragen voor waardig werk voor jonge werknemers, ouders en zorgverleners;
 - CRBP 4: alle bedrijven dienen te zorgen voor de bescherming en veiligheid van kinderen bij alle zakelijke activiteiten en faciliteiten.
- consumentenmarkt:
 - CRBP 5: alle bedrijven zorgen dat producten en diensten veilig zijn en streven er naar de rechten van kinderen door middel van de beschikbaarheid en/of toegankelijkheid van deze producten te ondersteunen;
 - CRBP 6: alle bedrijven maken gebruik van marketing en advertenties die de rechten van kinderen respecteren en ondersteunen.
- leefgemeenschap en milieu:
 - CRBP 7: alle bedrijven respecteren en ondersteunen kinderrechten met betrekking tot het milieu en ten aanzien van landrechten;
 - CRBP 8: alle bedrijven dienen de rechten van kinderen bij het nemen van veiligheidsmaatregelen in en om het bedrijf te respecteren en ondersteunen;
 - CRBP 9: alle bedrijven dienen kinderen te helpen beschermen die getroffen zijn door noodsituaties;
 - CRBP 10: alle bedrijven versterken de inspanningen van de gemeenschap en de overheid om de rechten van kinderen te beschermen en te vervullen.

²³ UN Convention of the Rights of the Child www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx

²⁴ <http://childrenandbusiness.org/>

ILO-conventies²⁵

- ILO Conventie no. 138
Bepaalt het verbod op kinderarbeid en geeft bepalingen voor de minimumleeftijd waarop werk is toegestaan. Deze minimumleeftijd is in het merendeel van de landen volgend op de leeftijd waarop nog schoolplicht bestaat en is in ieder geval niet jonger dan 15 jaar. Voor lage- en middeninkomenslanden is deze grens vastgesteld op 14 jaar.
Licht werk is toegestaan voor kinderen tussen 13 en 15 jaar. Voor lage- en middeninkomenslanden geldt voor licht werk een leeftijdsgrens tussen 12 en 14 jaar.²⁶
- ILO Conventie no. 182
Betreft de uitbanning van de ernstigste vormen van kinderarbeid, zijnde alle vormen van slavernij en handel in kinderen, het gebruik van kinderen voor prostitutie en pornografie of de uitbuiting van kinderen in clandestiene activiteiten, zoals drugs. Onder deze Conventie vallen ook gevaarlijke vormen van kinderarbeid die een risico voor het kind inhouden wat betreft gezondheid, veiligheid en moraal.²⁷ Het verbod van deze vorm van kinderarbeid is met name ook relevant voor de groep 15- tot 18-jarigen.
- De ILO heeft in 2015 een leidraad uitgebracht voor bedrijven en kinderarbeid.²⁸

WHO Internationale Code rond Marketing van Borstvoeding-vervangende Producten (BMS) met Aanvullende Resoluties

Er bestaan ook richtlijnen die betrekking hebben op specifieke sectoren. Deze Code speelt regelmatig een rol bij investeringen in de zuivelsector.²⁹

Borstvoeding heeft unieke voordelen voor de gezondheid van het kind.³⁰ Het is veilig in vergelijking met flesvoeding, met name in landen waar er een groter risico is op vervuild water. En het is goedkoop. Borstvoeding is aangemerkt als een mensenrecht.

De Wereldgezondheidsorganisatie heeft tegen deze achtergrond een code opgesteld dat een verbod inhoudt van reclame en andersoortige promotie voor borstvoeding-vervangende producten. Ondernemingen dienen deze code na te leven, ongeacht de nationale wetgeving van het land waar het product op de markt wordt gebracht.

²⁵ Ook ILO Conventies no. 183 en no. 77 bevatten beschermende bepalingen voor kinderen, maar zijn door veel landen nog niet geratificeerd.

²⁶ Zie voor een overzicht van de minimumleeftijd in de verschillende landen: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11300:0::NO:11300:P11300_INSTRUMENT_ID:312283

²⁷ Verschillende landen hebben een lijst opgesteld met wat zij aanmerken als "hazardous child labour": https://www.ilo.org/ipecc/Informationresources/WCMS_382487/lang--en/index.htm

²⁸ https://www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/labour/tools_guidance_materials/ILO-IOE-child-labour-guidance.pdf

²⁹ <https://www.who.int/nutrition/publications/infantfeeding/9241541601/en/>

Voor kinderrechtenorganisaties als Unicef en Save the Children is de marketing van BMS-producten een belangrijk thema. Zie ook de Access to Nutrition Index, waarin ook een index is opgenomen over BMS:

<https://www.accesstonutrition.org/bms/context-0>

³⁰ https://www.who.int/maternal_child_adolescent/topics/child/nutrition/breastfeeding/en

4. Due diligence

Indien een verzekeraar belegt of overweegt te beleggen in voor kinderrechten relevante sectoren, dan schrijven de OESO-richtlijnen voor om hierbij het due diligence-proces te doorlopen.

4.1 Verankeren van maatregelen in het beleid

Als kinderrechten een materieel relevante rol speelt in de beleggingsportefeuille van de verzekeraar, dan dienen er adequate beleidsmaatregelen opgenomen te worden om de hiermee samenhangende ESG risico's te beheersen. Voor aandachtspunten voor institutionele beleggers zie "Investor Actions" in de Handleiding.³¹

4.2 Vaststellen van eigen criteria

Het is aan te bevelen om te werken met eigen criteria voor investeringen in dit thema. De Partijen doen hiervoor een aantal suggesties.³²

Aan de hand van de 10 CRBP's kunnen criteria worden geformuleerd voor het beoordelen van beleggingen. De toepasbaarheid van de CRBP's en van deze criteria is afhankelijk van de bedrijfssector en de risicofactoren die zich in de productieketen kunnen voordoen.

CRBP	RISICOFACTOREN	CRITERIA
1 Algemeen	Geen of onvoldoende besef van impact bedrijfsprocessen op kinderrechten; Geen of onvoldoende integratie van kinderrechten in managementprocessen; Relatie tussen werk, ouders en impact op kinderrechten wordt niet of onvoldoende gelegd;	<ul style="list-style-type: none">• In beleid worden kinderrechten erkend met verwijzing naar IVRK en CRBP's;• de due diligence-stappen zijn met een focus op (potentiële) impact op kinderrechten geïmplementeerd in de relevante managementprocessen;• Kinderen worden erkend als stakeholders in stakeholder-engagementprocessen (artikel 12 IVRK)
2 Kinderarbeid	Armoede, lage beschikbaarheid of kwaliteit van scholen, zwak bestuur, arbeidsmigratie op hoog niveau, discriminatie minderheidsgroepen, prevalentie van informele economie, hoog aantal jonge werknemers, verplichte studentstageprogramma's vanuit overheid, gebrek aan respect voor vrijheid van vereniging en collectieve onderhandelingen Gebruik van gevaarlijke materialen of hulpmiddelen in werk; werk op grote hoogte of diepte; ontbreken of niet gebruiken van veiligheidskleding of -materialen.	<ul style="list-style-type: none">• Verbod op kinderarbeid voor kinderen tot 15 jaar;• Verbod op gevaarlijk werk voor jongeren tussen 15 en 18 jaar;• Voorzieningen t.b.v. (fysieke, psychische en morele) veiligheid kinderen vanaf de minimumleeftijd;• Instellen van monitoring- en remediation mechanisme in geval kinderarbeid wordt geconstateerd³³

³¹ Bladzijde 21 en 22: <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>

³² De NGO-geleding wil benadrukken dat zij dit zien als minimale criteria om te hanteren bij dit thema (e.g. de normatieve ondergrens).

³³ Ten aanzien van kinderarbeid is een specifieke tool ontwikkeld, het zogeheten Child Labour Monitoring and Remediation System (CLMRS). Doel is kinderarbeid te identificeren en de kinderen te laten instromen in onderwijs of een leer-werktraject. Zie bijv. <https://cocoainitiative.org/news-media-post/a-look-into-the-child-labour-monitoring-and-remediation-system-clmrs/>

3 Waardig werk	Hoge mate van arbeidsmigratie, lange werktijden, extreme werkdruk, Onvoldoende voorzieningen voor ouders om naast werk oudertaken te vervullen, genderdiscriminatie.	<ul style="list-style-type: none"> • Waardig werk voor jongeren vanaf de minimumleeftijd, inclusief aanbieden leertrajecten; • Maatregelen ter bescherming van jongeren tegen intimidatie, uitbuiting en geweld; • Trainingen voor leidinggevenden t.a.v. jonge werknemers; • Instellen en naleving gedragscodes; • Voorzieningen voor ouders m.b.t. zorgtaken waaronder aanpassing werktijden en voorzieningen voor moeders m.b.t. verlof en geven van borstvoeding; • Bescherming tegen ontslag en verbod discriminatie vrouwen o.b.v. moederschap; • Toegankelijk klachtenmechanisme;
4 Veiligheid bij zakelijke activiteiten	Bedrijven, leveranciers of onderaannemers zijn gevestigd in een gebied waar uitbuiting van kinderen veel voorkomt; personeel komt door de aard van de bedrijfsactiviteiten in contact met kinderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Verplichting tot ondertekening en implementatie gedragscode t.b.v. bescherming van kinderen; • Toepassen van zero tolerance beleid; • Soortgelijke condities contractueel vastleggen voor toeleveranciers en zakenpartners.
5 Veilige producten en diensten	Gebrek aan regelgeving of naleving m.b.t. veiligheid of gezondheid van producten, kinderen worden blootgesteld aan of gebruiken onveilige of ongezonde producten, kinderen zijn betrokken bij het testen, producten/diensten hebben potentiële of onbedoelde doeleinden om geestelijk, moreel of lichamelijk letsel te veroorzaken of druisen in tegen privacy van kinderen; Voeding of medicijnen zijn niet voorhanden of niet beschikbaar voor bepaalde groepen kinderen	<ul style="list-style-type: none"> • Naleving (evt.) nationale regelgeving, internationale standaarden en WHO Codes en standpunten, inclusief monitoring³⁴; • Bescherming van recht van kinderen op privacy en verbod op delen van persoonlijke gegevens zonder toestemming ouders; • Veiligheidsrichtlijnen en kwaliteitsprocessen voor testen waar kinderen bij betrokken zijn; • Leeftijdsgrenzen voor bepaalde producten vastleggen; • Opstellen laagdrempelig klachtenmechanisme;
6 Marketing en advertenties	Kinderen worden aangesproken als consument; er is een gebrek aan regelgeving met standaarden hoe kinderen worden benaderd of getoond in advertenties; sociale medianetwerken worden op grote schaal gebruikt in marketing om kinderen te bereiken	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van marketingcodes, inclusief implementatie en monitoring, in lijn met nationale voorschriften of branchespecifieke gedragscodes³⁵; • Verantwoorde productetikettering;
7 Milieu en landrechten	Milieuvervuilende omgeving, onttrekken van natuurlijke bronnen uit gebied, ontbreken van beschermende wetgeving of gebrek aan handhaving. Ontbreken kadasters, eigendomspapieren, ontheemde gezinnen als gevolg van bedrijfsactiviteiten, overbevolkte gebieden met veel gezinnen die in armoede leven.	<ul style="list-style-type: none"> • Noodzaak van een Environmental Impact Assessment (EIA) en op basis daarvan plan van aanpak ter preventie, met specifiek aandacht voor kwetsbaarheid kinderen voor milieuvervuiling; • Er wordt zorggedragen dat middelen van bestaan en basisvoorzieningen van kinderen en hun families niet worden aangetast • Klachtenmechanisme en compensatieregeling vaststellen voor milieu- en gezondheidsschade;

³⁴ Zie ook Access to Nutrition Index <https://www.accesstonutrition.org/>

³⁵ <https://iccwbo.org/global-issues-trends/responsible-business/marketing-advertising/marketing-and-advertising-to-children/>

		<ul style="list-style-type: none"> • Beleidsverklaring m.b.t. verantwoorde grondverwerving en -gebruik; • Commitment t.b.v. stakeholderengagement met bevolking, inclusief vrouwen en kinderen;
8 Beveiligings-systemen	Door conflicten getroffen zones en gebieden, landelijke en afgelegen gebieden, gebieden met hoge criminaliteit, landen zonder jeugdrechtssysteem (met gevaar toepassing volwassenenrecht)	<ul style="list-style-type: none"> • Verbod op het rekruteren van minderjarigen voor bewakingsactiviteiten; • Opzetten en naleven gedragscode en training voor private veiligheidsdiensten, waaronder verbod op vernederende behandeling of fysieke straffen; • Procedure voor op juiste wijze omgaan met minderjarigen die worden verdacht van misdrijf; • Toepassen zero-tolerance beleid;
9 Noodsituaties	Noodsituaties als gevolg van bijvoorbeeld conflict, politieke instabiliteit, voedselonzekerheid, natuurgeweld of epidemieën	<ul style="list-style-type: none"> • Erkennen van verhoogde risico (ook in de keten) op kinderrechtschendingen, met speciaal aandacht voor kinderen met handicap, migrantenachtergrond, alleenstaande minderjarigen, meisjes; • Beschrijving van voorzorgsmaatregelen, en wijze van samenwerking met andere partijen (overheid, NGO's etc.)
10 Inspanningen gemeenschap en overheid	Onvoldoende empowerment bevolking om bescherming van kinderrechten bij bestuur doorgevoerd te krijgen, zwak bestuur, corruptie, belastingontduiking, grote informele sector, armoede.	<ul style="list-style-type: none"> • Respecteren van overheid en gemeenschap, naleving van regels, inclusief belasting betalen; • Zero tolerance beleid t.a.v. corruptie;

4.3 Uitvoeren van risicoanalyse

Op de beleggingsportefeuille wordt *screening* uitgevoerd op basis van de zelf vastgestelde criteria, om aan de hand daarvan vast te stellen aan welke ESG-risico's de verzekeraar wordt blootgesteld. Vervolgens kan de verzekeraar de criteria toevoegen aan de ESG-criteria, die worden geïntegreerd in het beleggingsproces.

4.4 Identificeren en prioriteren van risico's

Het prioriteren van risico's is mogelijk op basis van de ernst (zwaarte, reikwijdte en onomkeerbaarheid) van de (mogelijk) negatieve impact. Bij het schenden van de criteria waarbij kinderrechten ernstig in het geding is, is het aan de verzekeraar om een afweging te maken. Enerzijds kan tot engagement worden overgegaan met het betreffende bedrijf om deze ertoe te bewegen de schendingspraktijk te beëindigen en zo invloed uit te oefenen. Anderzijds kan het bedrijf op voorhand worden uitgesloten van beleggingen.

4.5 Implementeren van beleid om impact te verminderen, en de geïdentificeerde risico's te mitigeren

Al naar gelang de uitkomsten van de screening en de interpretatie van de uitkomsten, kan de verzekeraar:

1. zijn stemgedrag actief hierop afstemmen;
2. overgaan tot het voeren van engagement met de betreffende bedrijven;
3. overgaan tot uitsluiting;
4. impactbeleggen.

Door het **stemmen (1)** op aandeelhoudersvergaderingen kan de verzekeraar invloed uitoefenen op het beleid van bedrijven waar kinderrechten een rol spelen. De verzekeraar dient uiteraard zelf zijn stemgedrag te kiezen. Dat kan variëren van het stemmen tegen managementbesluiten, tot het zelf indienen c.q. steunen van resoluties die kinderrechten van het bedrijf beogen te verminderen. De verzekeraar kan zich ook aansluiten bij collectieve kinderrechten aandeelhoudersresoluties.

Engagement (2) op kinderrechten houdt in dat de verzekeraar het gesprek aangaat met bedrijven waarin het belegt die niet voldoen aan het opgestelde beleid van de verzekeraar. Het doel is om structurele verbeteringen bij het bedrijf te realiseren. Er zijn verschillende vormen om engagement op een effectieve manier te realiseren:

- zelfstandig ontplooiën van engagement activiteiten;
- aansluiten bij een bestaande engagement provider;
- aansluiten bij een samenwerkingsengagement of -netwerk, zoals de PRI of het Platform Living Wage Financials.³⁶

Het is wenselijk om bij engagement met zoveel mogelijk gelijkgezinde (institutionele) beleggers samen te werken richting hetzelfde bedrijf. Naarmate het vertegenwoordigde beleggingskapitaal groter is, neemt de invloed die op het bedrijf in kwestie kan worden uitgeoefend immers toe. Meer informatie hierover in de Handleiding.³⁷

Voorbeelden van engagementvragen:

- Zijn kinderrechten meegenomen in de impact assessment en wat zijn daarvan de uitkomsten? Welke data zijn op basis daarvan beschikbaar?
- Welke stappen zijn tot dusver genomen om risico's gerelateerd aan kinderrechten te mitigeren en in de toekomst te voorkomen?
- Hebben er (lokale) stakeholderbijeenkomsten plaatsgevonden en zijn kinderen daarbij uitdrukkelijk betrokken? Zo ja, wat is daarvan de uitkomst geweest? Zo nee, waarom niet?
- Wat is het plan van aanpak en met welke tijdslijn? Welke kritische prestatie-indicatoren zijn er daarbij geformuleerd?
- Welke eventuele deskundigen, ngo's en/of lokale stakeholders zullen bij de uitvoering periodiek worden geraadpleegd?
- Hoe zal de monitoring van het plan van aanpak worden uitgevoerd?
- Hoe zal de impact van het plan van aanpak worden beoordeeld?

Mocht het engagement binnen een redelijke termijn, bijvoorbeeld 3 jaar, geen of onvoldoende resultaten opleveren, of indien een bedrijf betrokken blijkt te zijn bij praktijken die al op de uitsluitingslijst van de verzekeraar staan, dan kan het bedrijf worden **uitgesloten (3)** van beleggingen. Algemene richtlijnen voor uitsluiten zijn er niet, maar zal grotendeels afhangen van de principes van de verzekeraar zelf. Uit de praktijk blijkt bijvoorbeeld dat voor sommige verzekeraars het voorkomen van kinderarbeid een uitsluitingsgrond vormt, terwijl dit bij andere verzekeraars een reden is voor een engagementtraject, tenzij er sprake is van een zeer ernstige vorm van kinderarbeid. Hetzelfde geldt voor bedrijven, die borstvoeding-ervangende producten op de markt brengen, die bij sommige verzekeraars bij voorbaat worden uitgesloten, bij andere verzekeraars niet.

Bij **impactbeleggen (4)** in relatie tot kinderrechten kan worden gedacht aan bijvoorbeeld *microfinance* projecten gericht op het leefbaar loon van de ouders, hetgeen kan leiden tot meer financiële draagkracht

³⁶ PRI: <https://www.unpri.org/pri/what-are-the-principles-for-responsible-investment>

PLWF: <https://www.livingwage.nl/> Een living wage voor ouders is in veel gevallen een belangrijke voorwaarde voor de vervulling van kinderrechten, zoals toegang tot educatie en tot gezondheidszorg.

³⁷ Zie "Box 7" op bladzijde 27: <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>

voor het gezin waarin het kind opgroeit.³⁸ Of aan *micro-insurance*³⁹ of *impact bonds*⁴⁰ gerelateerd aan klimaatverandering en gericht op ‘*disaster risk reduction and resilience*’,⁴¹ hetgeen de bescherming van kinderen in gebieden waar de gevolgen van klimaatverandering het meest gevoeld worden ten goede kan komen.

4.6 Maatregelen om actuele en potentiële nadelige gevolgen te voorkomen en/of te mitigeren

Due diligence is erop gericht om risico's te identificeren en te voorkomen. Toch kan het gebeuren dat een bedrijf waarin de verzekeraar belegt, een negatieve impact heeft op kinderrechten.

Verzekeraars hebben meestal een minderheidsaandeel in een bedrijf. Vanuit die positie is de kans klein dat verzekeraars actief bijdragen (*contribute to* in OESO-richtlijnen) aan de nadelige gevolgen voor de impact op kinderrechten. Toch is er in de meeste gevallen wel een link te leggen tussen de beleggingen van een verzekeraar en de nadelige impact die wordt veroorzaakt door een bedrijf (de OESO-richtlijnen spreken hier van *directly linked*). In het laatste geval wordt de verzekeraar geacht om de invloed die hij op het bedrijf heeft, aan te wenden, zodat het bedrijf ertoe wordt bewogen om gepaste maatregelen te nemen. Meer informatie in de Handleiding.⁴²

Naast maatregelen om negatieve impact te voorkomen of te verminderen, kan een verzekeraar (op specifieke terreinen) ook inzetten op het realiseren van een verdergaande of positieve impact en de bevordering van kinderrechten ondersteunen. Er zijn vanuit de praktijk veel voorbeelden van positieve engagement op kinderrechten.⁴³

4.7 Monitoring van risico's en resultaten van gevolgde mitigatiestrategie

Monitoring van het *due diligence*-beleid dient periodiek plaats te vinden. Het is aan te bevelen dat extra aandacht wordt besteed aan:

- de manier waarop de opgestelde criteria voor kinderrechten effectief zijn toegepast in de *screening* van beleggingen op themarisico's en de keuzes waartoe deze hebben geleid;
- de voortgang en de resultaten van de gekozen engagement en/of mitigatiestrategie met betrekking tot kinderrechten.

³⁸ Bijvoorbeeld: <https://www.idhsustainabletrade.com/initiative/smallholder-finance-facility/>

³⁹ Bijvoorbeeld: <https://www.microinsurancenetwerk.org/our-commitment-address-climate-change>

⁴⁰ Bijvoorbeeld: <https://www.ebrd.com/news/2019/worlds-first-dedicated-climate-resilience-bond-for-us-700m-is-issued-by-ebrd-.html>

⁴¹ Ziet op klimaatadaptatiemaatregelen, met als doel de impact als gevolg van klimaatverandering (bijvoorbeeld langdurige onderbreking van educatie als gevolg van vernietigende orkanen) te verkleinen en de weerbaarheid van mensen in de getroffen gebieden te vergroten.

⁴² Zie figuur 2 “Addressing adverse impacts under the OECD Guidelines for Multinational Enterprises” op bladzijde 35: <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>

⁴³ In bijlage 1 worden per CRBP voorbeelden benoemd. Een verzekeraar kan ook dit integreren in zijn ESG-beleid.

5. Verantwoording en rapportage

De OESO-richtlijnen vragen van de verzekeraar om publiekelijk te rapporteren over het gevoerde *due diligence*-beleid en de resultaten hiervan. Dit dient periodiek, bij voorkeur minimaal jaarlijks, te gebeuren. Dit wordt in de OESO-richtlijnen omschreven als:

- *knowing*: volgen hoe er met de implementatie van het gevoerde beleggingsbeleid is omgegaan;
- *showing*: publiekelijk communiceren hierover. In de Handleiding worden aandachtspunten voor de uitwerking van deze stap opgesomd.⁴⁴

De verzekeraar stelt vast welke indicatoren het best kunnen worden gekozen om zo goed mogelijk te rapporteren over de verrichte inspanningen om met kinderrechten in zijn beleggingsbeleid rekening te houden. De verzekeraar is zelf verantwoordelijk voor het kiezen van relevante indicatoren (taxonomie) aan de hand waarvan de implementatie van het beleid wordt getoetst.

Ook kan een verzekeraar rapporteren over het engagement met of het uitsluiten van bedrijven. Dat kan een belangrijk signaal afgeven aan andere investeerders, het bedrijf in kwestie en de eigen klanten.

Als een verzekeraar via fondsen belegt, kan hij aan de (externe) vermogensbeheerder vragen taxonomiegerelateerde informatie over de bereikte impact van zijn beleggingen op het gebied van kinderrechten aan te leveren. Dit kan de verzekeraar vervolgens gebruiken voor eigen verantwoording en rapportages.

In het tijdsverloop van de implementatie van het Convenant (hfdst. 5) wordt deze paragraaf nader uitgewerkt.

⁴⁴ Zie "Investor actions" op bladzijde 43: <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>.

Bijlage

CRBP	POSITIEVE ENGAGEMENT
1 Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> • De bevordering van kinderrechten ondersteunen door middel van inzetten kernkwaliteiten of -activiteiten van bedrijf. • Positieve invloed uitoefenen op partners of andere stakeholders. • Sociale investeringen doen. • Rol van pleitbezorger nemen richting overheid.
2 Kinderarbeid	<ul style="list-style-type: none"> • Committeren aan het ondersteunen van programma's en initiatieven die bijdragen aan structuren voor sociale bescherming. • Zich verbinden tot samenwerking met regeringen, partners en anderen om onderwijs te bevorderen. • Middels engagement bevorderen van leefbaar loon.
3 Waardig werk	<ul style="list-style-type: none"> • Zich ertoe verbinden jonge werknemers boven de minimumleeftijd te werven, inclusief opleiding- en trainingsmogelijkheden, met name in gebieden met hoge jeugdwerkloosheid. • Inzetten op gezinsvriendelijke arbeidsvoorwaarden.
4 Veiligheid bij zakelijke activiteiten	N/A
5 Veilige producten en diensten	<ul style="list-style-type: none"> • Betrokkenheid bij nationale, internationale en industriële normen inzake veiligheid en kwaliteit. • Inzetten op leeftijdsbeperkingen voor gebruik van producten. • Zich verplichten om misbruik van producten/diensten die schadelijk zijn voor kinderen te verminderen. • Positieve levensstijlen en attitudes aanmoedigen. • Samenwerken in publiek-private initiatieven t.b.v. eliminatie industriële transvetten⁴⁵.
6 Marketing en advertenties	<ul style="list-style-type: none"> • Inzetten op het verspreiden van informatie die zorgt voor weloverwogen keuzes door ouders en kinderen en gezond gedrag bevorderen;
7 Milieu en landrechten	<ul style="list-style-type: none"> • Opzetten Fonds ten behoeve van herstellende werkzaamheden na beëindiging bedrijfsactiviteiten.
8 Beveiligings-systemen	N/A
9 Noodsituaties	<ul style="list-style-type: none"> • Kinderrechten ondersteunen door samenwerking met (lokale) autoriteiten en hulporganisaties, afhankelijk van de lokale behoefte.
10 Inspanningen gemeenschap en overheid	<ul style="list-style-type: none"> • Commitment om met lokale overheid samen te werken aan investeringen in gemeenschap. • Invloed aanwenden d.m.v. dialoog om overheid te overtuigen kinderrechten te beschermen.

⁴⁵ <https://www.who.int/news-room/detail/23-04-2019-fats-oils-food-and-food-service-industries-should-join-global-effort-to-eliminate-industrial-trans-fat-from-processed-food-by-2023>